

Background to the Establishment of the Polish Ex-Servicemen's Fund in Australia

From the Polish Carpathian Brigade which fought with Australian Armed Forces against the German Army in Tobruk, Libya and evacuated from the Soviet Union on 3 May 1942, the 2nd Polish Corps in Palestine under the command of General W. Anders as part of the 8th British Army, was officially formed. At the same time, a fund was established for returning combatants, invalids, widows and orphans. The purpose of this fund was for their financial support in anticipation of their return to Poland after the war. However after the war, Poland was under Soviet rule so Polish soldiers, who fought for Poland's freedom, could not return to a communist Poland.

Each serving member of the Polish Armed Forces, from the rank of Private to General, contributed 5% of their salary towards this fund for the duration of their service in the Polish Armed Forces until their discharge or retirement.

At the end of the war in May 1945, the fund contained over £220,000 and was administered by the Polish Ex-Servicemen's Association in London, England. As the 2nd Polish Corps was a part of the 8th British Army, the British Government wanted to take possession of the funds and the Polish Communist Regime also wanted to take possession of the funds. Both Governments litigated for these funds but lost. The funds were referred to as "The Italian Sums" (Sumy Włoskie). The funds were transferred to the newly established Polish Ex-Servicemen's Association to support Polish soldiers and their families now displaced.

The Polish Servicemen who chose to remain in England were provided with opportunities to learn various trades for example tailors, watchmakers, draftsmen, book keeping and many others. Specialist schools were established for Polish servicemen and women. Those servicemen and women, who commenced tertiary and post graduate studies before the outbreak of war, were provided opportunities to complete their studies in the England or Ireland. In Edinburgh, Scotland, a Polish medical faculty was established at the University of Edinburgh. These education and training opportunities were subsidised by the fund. Each Polish Ex-Serviceman was paid £20 per month which was enough to pay for lodgings, food and other modest expenses.

In the years 1946 and after, those Polish families who were deported to Siberia, begun to return to Poland. These families were mainly mothers with small children. The fund administrators in London organised parcels of food, medicines and clothing for them. Children also received special parcels.

The displaced Servicemen and Servicewomen were resettled in various countries around the world in groups. There were still monies left in the fund.

Polish Servicemen and their families were offered opportunities to resettle in the UK, Canada, USA, New Zealand, South America and Australia. In 1948/49 approximately 3,000 Polish Servicemen, predominately "Polish Rats of Tobruk", resettled in Tasmania and were engaged in construction of the hydro electric scheme. Other Polish Servicemen resettled in Australia's mainland and were also engaged in the construction of the Snowy Mountains Hydro Electric Scheme and the Cotter Dam in Canberra.

Once the construction contracts were completed, Polish Ex-servicemen relocated to Australia's capital cities. They craved the company of other Poles but there were no places to meet or to engage with other Polish families.

In the early 1950s the Polish Ex-Servicemen and Ex-Servicewomen began to form the Polish Ex-Servicemen's Association branch and sub-branches in Australia. In 1953 the Polish Ex-Servicemen's Association sub-branch was established in Canberra.

In 1954 at a convention of members of the Polish Ex-Servicemen's association sub-branches in Australia, it was voted to move the head branch from Sydney to Canberra.

In 1957, the Polish Ex-Servicemen's Association Headquarters in London, England provided funding assistance (£5,000) to the Polish Ex-Servicemen's Association head branch in Canberra to build premises to meet and gather. Canberra was chosen for the premises as the land, in the city centre was provided free-of charge by the ACT Government.

The head Branch of the Polish Ex-Servicemen's Association borrowed additional funds to build premises which could be utilised by the whole Polish community in Canberra. The borrowed funds paid mainly for materials and specialised work. Polish Ex-Servicemen provided most of the labour and were unpaid volunteers. The wives of these Polish Ex-Servicemen provided assistance and support by making and bringing meals to sustain the Polish Ex-servicemen unpaid volunteer labourers.

Once the premises was completed, a liquor licence was obtained and this premises become known as the Polish Ex-Servicemen's club. Several years later a poker machine licence was obtained.

This club was profitable mainly due to the fact that the bar was staffed through unpaid volunteer labour, by members of the Association. These unpaid volunteers often worked over 12 hours per day to support their club.

Some of the profits were dedicated to charitable organisations: Polish, multicultural and Australian. Monies were dedicated to Legacy, the building of the War Veterans Home (late 1960s an amount of \$4,000 was donated), and additionally, funds were dedicated to the furnishing of one of the rooms in the War Veterans Home.

The Polish Ex-Servicemen's Club donated funds to support:

- the building of an orphanage and Polish church in Marayong in Sydney
- the building of a Polish club premises in Ashfield, Sydney
- gave their time to support other Australian charities in particular, the selling of poppies each year leading up to Remembrance Day. Amounts raised each year were in excess of \$10,000.
- ran a Polish School each Saturday morning to teach Polish language, Polish culture, Polish history, Polish traditions and Polish folklore, including singing and dancing; and
- funded the planting of a dedicated rose in the Parliament House Rose garden.

In the early 1980s, Land Lease made an offer to the Polish Ex-Servicemen's Association to take over the site to build a new multi-story building whereby the Polish Ex-Servicemen's association would be offered the ground floor space to use for their club. A lease was provided for 99 years.

But due to the decentralisation of Canberra's government offices and establishment of major shopping centres in Canberra's satellite cities from the 1980s onward, the patronage of the club and also RSL Club next door, started to diminish. In the 2000s with the added strain of limited parking, patronage further diminished and caused the eventual closure of the Polish Ex-Servicemen's Club and RSL Club next door.

In 2009, the decision was made by the Polish Ex-Servicemen's Association to close the club permanently, and sell the lease. The sale raised \$1,350,000. According to the Association's Constitution, this money and all other assets are the property of the Branch of Polish Ex-Servicemen's association which transferred from Canberra to Brisbane in approx 2007. The Polish Ex-Servicemen's Association in Brisbane continues operation and support many charitable organisations: Polish, multi-cultural and Australian.

Unfortunately, a group of our ex members, who are neither non-combatants nor ex-servicemen, who have never actively supported the efforts in maintaining the Polish Ex-Servicemen's Association, were accepted as full members as a courtesy due to their Polish heritage. These ex members are staking a claim for the monies despite the fact that they have never contributed their time, efforts, or provided their support to the Polish Ex-Servicemen's Association. They have however taken advantage of our courtesy and taken advantage of our hospitality and good will for decades. In addition, they fail to recognise that some of the funding for the premises was provided by the Polish Ex-Servicemen's Association Headquarters in London, England and the balance was provided through borrowings and unpaid volunteer labour of the Polish Ex-Servicemen in Canberra.

Currently, these ex members are costing us great stress and well significant costs in legal fees approximately \$200,000 to date, which could be utilised more productively for the Polish Ex-Servicemen and their families, the Polish community, and other charitable organisations.

Should the sacrifices of Polish Servicemen who died, and the contribution of Polish Ex-Servicemen who fought in the honour of their country on land, on the sea, and in the air, be discarded through the illegal acts of the ex members who joined our organisation through our courtesy and now are seeking to squander monies that they did not earn, or help to earn?

*****This document is verified by the following members of the Polish 2nd corps, based in Canberra ACT, who paid the above detailed contributions from 1942 to 1948 for the care of invalids, widows, and orphans through various charitable organisations:***

Bernard Zdzislaw Skarbek, OAM
2nd Polish Corps
3rd Carpathian Infantry Division – Signals
(from 1942 to 1948)

Henryk Franciszek Kustra
2nd Polish Corps – HQ
Army Air Control Support Unit
(from 1942 to 1948)

Historia powstania Stowarzyszenia Polskich Kombatantów (SPK) w Australii.

Z Polskiej Brygady Karpackiej, która walczyła z Australijskimi Siłami Zbrojnymi przeciwko armii niemieckiej w Tobruku w Libii i ewakuowała się ze Związku Radzieckiego 3 maja 1942 r., 2. Korpus Polski w Palestynie pod dowództwem gen. W. Andersa w ramach 8 Pułku Armii Brytyjskiej, został oficjalnie utworzony. W tym samym czasie utworzono fundusz dla powracających kombatantów, inwalidów, wdów i sierot. Celem tego funduszu było wsparcie finansowe w oczekiwaniu na powrót do Polski po wojnie. Jednak po wojnie Polska znalazła się pod panowaniem sowieckim, więc polscy żołnierze, którzy walczyli o wolność Polski, nie mogli wrócić do komunistycznej Polski.

Każdy pełniący służbę w szeregach Polskich Sił Zbrojnych, od stopnia szeregowca do generała, wpłacał na ten fundusz 5% swojego uposażenia za okres służby w Polskich Siłach Zbrojnych do czasu zwolnienia lub przejścia na emeryturę.

Pod koniec wojny w maju 1945 r. fundusz zawierał ponad £220 tys. funtów. Ponieważ 2. Korpus Polski wchodził w skład 8. Armii Brytyjskiej, rząd brytyjski chciał przejąć fundusze, a także komunistyczny reżim Polski chciał przejąć fundusze. Oba rządy walczyły o te fundusze, ale przegrały. Fundusze te określano mianem „Włoskich Sum”. Pieniądze zostały przekazane do nowo utworzonego Stowarzyszenia Polskich Kombatantów na wsparcie polskich żołnierzy i ich przesiedlonych rodzin.

Polscy żołnierze, którzy zdecydowali się pozostać w Anglii, mieli możliwość nauki różnych zawodów, np. krawców, zegarmistrzów, kreślarzy, księgowości i wielu innych. Powstały szkoły specjalistyczne dla polskich żołnierzy i kobiet. Tym żołnierzom i kobietom, którzy przed wybuchem wojny podjęli studia wyższe i podyplomowe, stworzono możliwość ukończenia studiów w Anglii lub Irlandii. W Edynburgu w Szkocji utworzono polski wydział medyczny na Uniwersytecie w Edynburgu. Te możliwości kształcenia i szkolenia były dotowane przez fundusz. Każdy polski były kombatant otrzymywał £20 funtów miesięcznie, co wystarczało na opłacenie zakwaterowania, wyżywienia i inne skromne wydatki.

W latach 1946 i później, te polskie rodziny, które zostały zesłane na Syberię, zaczęły wracać do Polski. Rodziny te to były głównie matki z małymi dziećmi. Zarządcy funduszu w Londynie organizowali dla nich paczki z żywnością, lekarstwami i odzieżą. Dzieci otrzymały również specjalne paczki.

Wysiedleni żołnierze, kobiety i mężczyźni, zostali przesiedleni w grupach do różnych krajów na całym świecie. W funduszu tym wciąż były pieniądze.

Polskim żołnierzom i ich rodzinom zaoferowano możliwość przesiedlenia się do Wielkiej Brytanii, Kanady, USA, Nowej Zelandii, Ameryki Południowej i Australii. W latach 1948/49 około 3000 polskich żołnierzy, głównie „Polskich Szczurów Tobruku”, przesiedlono na Tasmanię i zaangażowano w budowę elektrowni wodnej. Inni polscy żołnierze osiedlili się na kontynencie Australii i byli również zaangażowani w budowę kompleksu zapór i wielu elektrowni o nazwie Snowy Mountains Hydro Electric Scheme oraz w budowę zapory wodnej Cotter Dam w Canberze.

Po zakończeniu kontraktów budowlanych polscy ex-kombatanci przenieśli się do stolic Australii. Pragnęli towarzystwa innych Polaków, ale nie było miejsc, gdzie mogliby się spotkać czy nawiązać kontakt z innymi polskimi rodzinami.

Na początku lat 50. polscy Kombatanci zaczęli tworzyć oddziały i filie Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Australii. W 1953 r. powstała w Canberze filia Stowarzyszenia Polskich Kombatantów.

W 1954 roku na Walnym Zjeździe członków pododdziałów Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Australii, przegłosowano przeniesienie głównej siedziby Zarządu SPK z Sydney do Canberry.

W 1957 r. Centrala Polskiego Związku Kombatantów w Londynie udzieliła pomocy finansowej (£5 000 funtów) naczelnemu oddziałowi Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Canberze, na budowę pomieszczeń przeznaczonych do spotkań i zebrań. Wybrano Canberę, bo działka pod budowę, znajdowała się w samym centrum miasta i została bezpłatnie udostępniona przez rząd ACT.

Główny Oddział Stowarzyszenia Polskich Kombatantów pożyczył dodatkowe środki na budowę lokalu, który mógłby być wykorzystany przez całą polską społeczność w Canberze. Pożyczonymi funduszami opłacano głównie materiały i prace specjalistyczne. Natomiast polscy kombatanci wykonywali większość prac fizycznych i w czasie budowy byli cały czas nieopłacanymi wolontariuszami. Ich żony również służyły pomocą i wsparciem, przygotowując i przynosząc pracującym na budowie wolontariuszom, różnorodne posiłki.

Po ukończeniu budowy lokalu uzyskano koncesję na alkohol i lokal ten stał się znany jako Klub Stowarzyszenia Polskich Kombatantów.

Kilka lat później uzyskano licencję na zainstalowanie automatów do gry w pokera.

Klub ten był dochodowy głównie ze względu na fakt, że bar był obsadzony nieodpłatną pracą wolontariuszy, przez członków Stowarzyszenia Polskich Kombatantów. Ci nieopłacani wolontariusze często pracowali ponad 12 godzin dziennie, aby wesprzeć swój klub.

Część zysków przeznaczano na organizacje charytatywne: polskie, wielokulturowe i australijskie. Pieniądze przeznaczano na Legacy, budynek Domu Weteranów Wojennych (pod koniec lat 60. przekazano kwotę 4000 dolarów), a dodatkowe fundusze przeznaczono na umeblowanie jednego z pokoi w Domu Weteranów Wojennych.

Klub Polskich Kombatantów przekazał środki na wsparcie:

- budowa sierocińca i polskiego kościoła w Marayong w Sydney
- budowa siedziby polskiego klubu w Ashfield, Sydney
- poświęcili swój czas na wspieranie innych australijskich organizacji charytatywnych, w szczególności na sprzedaż kwiatków maku każdego roku przed Dniem Pamięci (remembrance Day). Kwoty zbierane każdego roku przekraczały 10 000 AUD.
- w każdy sobotni poranek prowadził szkołę polską, aby uczyć języka polskiego, polskiej kultury, polskiej historii, polskich tradycji i polskiego folkloru, w tym śpiewu i tańca; oraz
- sfinansował sadzenie dedykowanej róży w ogrodzie różanym Parlamentu.

Na początku lat 1980., Land Lease złożył Stowarzyszeniu Polskich Kombatantów ofertę przejęcia terenu pod budowę nowego, wielopiętrowego budynku, dzięki czemu Stowarzyszenie Polskich Kombatantów otrzymałoby parter na potrzeby swojego klubu. Dzierżawa została udzielona na 99 lat.

Jednak ze względu na decentralizację biur rządowych Canberry i tworzenie dużych centrów handlowych w dzielnicach satelitarnych Canberry, począwszy od lat 80., patronat klubu, a także sąsiadującego z nim RSL, zaczął słabnąć. W 2000 roku, wraz z dodatkowym obciążeniem związanym z ograniczonym parkowaniem, patronat klubu jeszcze bardziej zmalał i spowodował ostateczne zamknięcie Klubu Stowarzyszenia Polskich Kombatantów i Klubu RSL obok.

W 2009 roku Związek Stowarzyszenia Polskich Kombatantów podjął decyzję o zamknięciu klubu na stałe i sprzedaży dzierżawy. Sprzedaż przyniosła 1.350.000 dolarów. Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia Polskich Kombatantów, pieniądze te oraz wszystkie inne aktywa, są własnością Zarządu Krajowego Stowarzyszenia Polskich Kombatantów, które przeniosło się z Canberry do Brisbane pod koniec 2007 roku. Stowarzyszenie Polskich Kombatantów z nową siedzibą w Brisbane, kontynuuje swoją działalność i nadal wspiera wiele organizacji charytatywnych.

Niestety, grupa naszych byłych członków, którzy nie są ani kombatantami, ani byłymi żołnierzami, którzy nigdy nie wspierali czynnie wysiłków na rzecz utrzymania Stowarzyszenia Polskich Kombatantów i zostali tylko przyjęci jako pełnoprawni członkowie z uprzejmości ze względu na ich polskie pochodzenie. Ci byli członkowie domagają się pieniędzy, mimo, że nigdy nie poświęcili swojego czasu, wysiłków ani nie udzielili wsparcia Stowarzyszeniu Polskich Kombatantów. Oni jednak korzystali z naszej uprzejmości i naszej gościnności i dobrej woli przez dziesięciolecia. Ponadto nie uznają, że część środków na lokal zapewniła siedziba Związku Kombatantów Polskich w Londynie, a resztę zapewniły pożyczki i nieodpłatna praca wolontariuszy polskich kombatantów w Canberze. Obecnie ci byli członkowie przynoszą nam ogromny stres i znaczne koszty opłat prawnych, na dzień dzisiejszy w przybliżeniu \$200 000 dolarów, które można by było wydajniej wykorzystać dla polskich kombatantów i ich rodzin, oraz na Polonię i inne organizacje charytatywne.

Czy to jest możliwe, żeby ofiary polskich kombatantów, którzy zginęli, oraz wkład polskich byłych kombatantów, którzy walczyli za naszą ojczyznę na lądzie, morzu i w powietrzu, mogą zostać zniweczone przez nielegalne działania eks-członków, którzy dołączyli do naszej organizacji tylko dzięki naszej uprzejmości, a teraz chcą roztrwonić pieniądze, których nie tylko nie zarobili, ale nawet nie pomogli w ich zarobieniu?

*****Dokument ten jest weryfikowany przez następujących członków 2 Korpusu Polskiego z siedzibą w Canberra ACT, którzy w latach 1942-1948 opłacali szczegółowe składki na opiekę nad inwalidami, wdowami i sierotami za pośrednictwem różnych organizacji charytatywnych:***

Bernard Zdzisław Skarbek, OAM
2nd Polish Corps
3rd Carpathian Infantry Division – Signals
(from 1942 to 1948)

Henryk Franciszek Kustra
2nd Polish Corps – HQ
Army Air Control Support Unit
(from 1942 to 1948)

Wizja Andrzeja Kleeberga na temat Fundacji - rok 2009.

Andrzej Kleeberg SM.IQ3. JP.
Canberra

Co to jest i po co stworzyliśmy Fundację SPK.

Największym problemem dla Polskiej Organizacji w Australii jest chroniczny brak pieniędzy. Brak Kredytów! Tyle by można zrobić ale za co? I tak dużo zostało zrobione, ale mogło być dużo więcej .

Stworzyliśmy przez te pół wieku pobytu w Australii 4 Fundacje. Fundusz Wieczysty, Wilczyńskiego, Bluma i Fundacja SPK. To jest bardzo dobrze i pożytecznie, ale to są małe Fundacje i trzeba je rozwinąć.

Inne narody o zapleczu handlowym dobrze wiedziały co potrzebne i jak to się robi i dawno stworzyli duże fundusze kredytowe, ale my się dopiero uczymy i pierwsze kroki są nie wielkie ... bo Polonia nie docenia wagi i nie rozumie!

By zabezpieczyć majątek SPK kiedyś w przyszłości przed rozpadnięciem się i rozdrapaniem, proponowałem na Zjazdach Krajowych SPK w latach 80tych i w końcu, z całkowitym poparciem Zjazdu, postawiłem wniosek o stworzeniu Fundacji Stowarzyszenia Polskich Kombatantów Australii, który został przyjęty jednogłośnie i z owacją przez Delegatów Kół SPK na Zjeździe i Fundacja została stworzona.

Fundacja SPK, po naszym odejściu ze sceny, obejmie jako nasz Potomek zadania SPK i będzie je wykonywać z dochodów uzyskanych z zainwestowanego Kapitału Fundacji, tak że będzie w stanie z tych dorocznych dochodów pomagać Polskim Organizacjom w Australii w daleką przyszłość.

Trzeba coś mieć żeby coś zrobić. Całość majątku SPK w rękach Kół i Zarządu Krajowego należy do Stowarzyszenia, które przekaze go do Fundacji SPK, a Koła SPK, które dobiegną końca, po spłaceniu wszystkich należności, przekażą resztę majątku do Fundacji by zwiększyć zainwestowany Kapitał. Chodzi o zbudowanie jak największego Kapitału, który będzie procentować i umożliwi Fundacji, gdy tego będzie potrzeba, obronę dobrego imienia PoIski oraz gdy potrzeba, tłumaczenie polskiego punktu widzenia. To będzie raczej rzadkością, sporadycznie, ale jest w Konstytucji na wszelki wypadek.

Poza tym istnieje Komitet składający się z członków SPK, którzy zajmują się przyjęciem i rozpatrzeniem aplikacji od Organizacji i przydzielania, w ramach sum uzyskanych z oprocentowania Kapitału, sum pieniężnych jako pożyczki lub nadania (grants) Polskim Organizacjom w Australii. Osoby prywatne nie mogą ubiegać się o pomoc finansową od Fundacji SPK.

Jak mamy coś dać, to musimy coś mieć. Czym więcej Kapitału tym więcej dochodu i poza tym więcej możliwości dostania pomocy od Fundacji. Dlatego trzeba budować Kapitał Fundacji i nigdy nie używać pieniędzy które są w rękę, tylko budować Kapitał i operować z procentów, dzisiaj, jutro i przez następne lata.

Zakładając, że całość majątku SPK w Australii, obroniona od zakusów ludzi o ograniczonych horyzontach, osiągnie dużą sumę jak narazie powiedzmy 2 miliony dolarów (nie licząc w tym majątku Koła SPK Nr 8) a procent płatny od miliona będzie około \$50 do \$60 tysięcy dolarów rocznie i to co rocznie w daleką przyszłość, to Fundacja SPK, dobrze inwestowana i administrowana przez Zarząd, a jak nie to przez Bank, będzie się rozrastać i będzie miała duże możliwości pomocy Polskim Organizacjom w Australii, dziś, jutro i za lata!

Mam nadzieję, że Członkowie i Delegaci na Zjeździe docenią moją dedykację do myśli pozostawienia po SPK swego "Potomka" to jest Fundacji, która będzie owocować co roku na korzyść Polonii w Australii.

Niech Fundacja SPK będzie ośrodkiem pamięci o istnieniu i pracy Stowarzyszenia w Australii przez wiele lat dla dobra Polski i SPK. Niech to będzie nasz pomnik, który pozostawimy po sobie.

Andrzej Kleeberg
6/11/2009